

Skånes miljöhandlingsprogram

Aktualiserat åtgärdsprogram för det regionala miljömålsarbetet

Miljö

Tommy Persson
2010

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Innehållsförteckning

Skånes miljöhandlingsprogram har reviderats.....	4
Begränsad klimatpåverkan.....	5
Frisk luft.....	7
Bara naturlig försurning.....	8
Giftfri miljö.....	9
Skyddande ozonskikt.....	12
Säker strålmiljö.....	13
Ingen övergödning.....	13
Levande sjöar och vattendrag.....	16
Grundvatten av god kvalitet.....	18
Hav i balans samt levande kust och skärgård.....	20
Myllrande våtmarker.....	22
Levande skogar.....	23
Ett rikt odlingslandskap.....	25
God bebyggd miljö.....	27
Ett rikt växt- och djurliv.....	32
Upphandling – övergripande åtgärd.....	36

Skånes miljöhandlingsprogram har reviderats

De skånska miljömålen, med tillhörande handlingsprogram med åtgärder, fastställdes i november 2003. En mindre revidering av de skånska miljömålen gjordes under 2007 som en anpassning till förändringar på nationell nivå med bland annat ett helt nytt miljökvalitetsmål *Ett rikt växt- och djurliv*. Vid revideringen tillkom några nya delmål medan andra ändrades och några ströks. I november 2009 antogs nya regionala delmål för miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*. En sammanställning av gällande regionala miljömål finns på Länsstyrelsens webbplats www.skansmiljomal.info.

Under 2008 aktualiserades åtgärderna i Skånes miljöhandlingsprogram. Syftet var att stryka åtgärder som blivit utförda eller av olika anledningar blivit inaktuella (ändrad lagstiftning etc.), formulera om otydliga åtgärder samt att i mindre omfattning formulera nya åtgärder om så varit nödvändigt.

Vid aktualiseringen ströks 86 åtgärder, framförallt för att de blivit genomförda, men även för att vissa åtgärder är mycket svåra att följa upp eller är otydliga. Några åtgärder har också strukits på grund av ändrad lagstiftning eller för att de inte är relevanta längre. 29 åtgärder har omformulerats och 41 nya åtgärder har tillkommit. De reviderade åtgärderna har beslutats av Länsstyrelsen, förutom åtgärder under miljökvalitetsmålet *Levande skogar*, som har beslutats av Skogsstyrelsen. I april 2009 antog Länsstyrelsen ett åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* med 32 nya åtgärder.

Åtgärderna i miljöhandlingsprogrammet riktar sig till olika aktörer i arbetet med att nå de skånska miljömålen. I sammanställningen av åtgärder framgår tydligt vilka aktörer som ansvarar för genomförande av respektive åtgärd och till vilket år åtgärden ska vara genomförd. I vissa fall finns inget år angivet utan åtgärden förutsätts genomföras löpande. För genomförandet av programmet krävs samverkan mellan ansvariga aktörer. Länsstyrelsen har en viktig roll att vara pådrivande och samordnande i det regionala miljömålsarbetet och stimulera andra aktörer genom dialog, initiera samarbeten, ta fram kunskapsunderlag och kommunicera resultatet av arbetet. Länsstyrelsen hoppas att övriga aktörer ser positivt på att gemensamt arbeta för en hållbar utveckling i Skåne.

Länsstyrelsen avser att under 2011 ta fram ett nytt regionalt åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålen som ska ersätta nuvarande miljöhandlingsprogram. Beslut om nytt åtgärdsprogram förväntas tas under våren 2012. Fram till dess gäller föreliggande miljöhandlingsprogram.

Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Åtgärd	Aktörer	År
1.1 En klimat- och energistrategi upprättas som innehåller ett program för miljöanpassade transporter. Strategin kan omfatta flera av nedanstående åtgärder. Strategin bör på lämpligt sätt knytas till andra planer och program.	Kommunerna	Senast år 2010
1.2 Ett program för mobility management i Skåne vidareutvecklas och genomförs. Bland annat inrättas ett regionalt mobilitetskontor som syftar till att genom attityd- och beteendeförändringar minska efterfrågan på transporter.	Region Skåne, Trafikverket, Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
1.3 Program för hållbart resande genomförs, vilket syftar till att göra det enkelt, säkert och attraktivt att välja andra alternativ än att åka ensam i personbil.	Trafikverket	Senast år 2010
1.4 En mötespolicy tas fram som ett komplement till resepolicyn för att stimulera telefon- och videomöten samt bidra till miljöanpassning av arbetsresor.	Arbetsgivare med fler än 100 anställda	Senast år 2010
1.5 Minst hälften av de anställda som kör regelbundet i tjänsten utbildas i sparsam körning.	Arbetsgivare med fler än 100 anställda	Senast år 2010
1.6 Samtliga yrkesförare utbildas i tung sparsam körning.	Transportföretagen	Senast år 2010
1.7 Miljökrav ställs vid upphandling och inköp av transporttjänster och endast fordon med goda miljöegenskaper upphandlas.	Företagen och myndigheterna	Senast år 2010
1.8 En förbättrad infrastruktur för biogasanvändare utvecklas och minst ett tankställe med biogas/fordonsgas finns i varje kommun. Andelen biogas skall ökas och vara främsta alternativet vid val av fordonsgas.	Kommunerna, Länsstyrelsen och näringslivet	Senast år 2010
1.9 En strategi för lokal och regional produktion av biogas tas fram.	Region Skåne och kommunerna	Senast år 2010
1.10 En dialog inleds med Biogas syd i syfte att genomföra åtgärderna (de två ovanstående).	Länsstyrelsen	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
1.11 I dialog med transporter och transportköpare identifieras möjligheter till miljöanpassning av godstransporterna samt samverkan och omlastning mellan transportslagen.	Trafikverket genom regionalt transportråd	Senast år 2010
1.12 En strategi för miljöanpassade godstransporter i Skåne tas fram som kan vara vägledande för den långsiktiga infrastrukturplaneringen.	Region Skåne, Trafikverket, kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010
1.13 Ny kunskap om utsläpp av lustgas inom jordbruket tas fram och åtgärder vidtas för att minska utsläppen.	Lantbruksnäringsen	Senast år 2010
1.14 Tillräckliga åtgärder vidtas för att minska utsläppen av lustgas inom vården.	Region Skåne	Senast år 2010
1.15 Erfarenhetsutbytet och samordningen mellan kommunerna om klimatarbetet stimuleras och slutredovisas.	Kommunförbundet Skåne, Energikontoret Skåne, Hållbar utveckling Skåne och Klimatkommunerna	Senast år 2009
1.16 Förutsättningar för företag att exportera klimateffektiva produkter, tjänster och system skapas genom information och nätverksbyggande.	Sustainable Business Hub	Senast år 2010
Minskad energianvändning		
1.17 En regional energistrategi för både tillförsel och användning av energi utarbetas senast år 2008.	Energikontoret Skåne, Länsstyrelsen med flera	Senast år 2008
1.18 Industrins energianvändning minskas genom ändrad systemtillsyn, utbildning och tekniska effektiviseringsåtgärder.	Industrisektorn	Senast år 2010
1.19 Erfarenheterna från Miljösamverkan Skånes Energiprojekt tas tillvara och det framtagna materialet om energibesparing etc. används vid tillsynsbesök.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2008
1.20 Vid upphandling och inköp av varor och tjänster vägs aspekter in som minskad energianvändning och miljöanpassad energiförsörjning.	Företagen, kommunerna och myndigheterna	Senast år 2010
El producerad från förnybara energikällor		
1.21 Andelen el- och värmeproduktion baserad på förnybara energikällor ökar.	Kommunerna, kommunala bolagen och energiproducerande anläggningar	Senast år 2010
1.22 Konceptet (från Västra Hamnen i Malmö) om 100 procent förnybar lokalt producerad energi vidareutvecklas och sprids.	Näringslivet och kommunerna	Senast år 2010

Frisk luft

Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Åtgärd	Aktörer	År
<i>Kvävedioxid, Marknära ozon, Flyktiga organiska ämnen, Partiklar, Bens(a)pyren</i>		
2.1 Med hjälp av bland annat "mall för lokala föreskrifter", som tagits fram genom Miljösamverkan Skåne, ställs krav på pannor, vedkvalitet, eldningssätt och ackumulatortank vid vedeldning och annan fastbränsleeldning.	Kommunerna	Senast år 2010
2.2 Möjligheterna till ytterligare informationsmaterial, ex. mot allmänheten, om fastbränsleeldning undersöks. <i>Ny åtgärd.</i>	Länsstyrelsen genom Miljösamverkan Skåne	Senast år 2010
2.3 Uppföljning av kommunernas energitillsyn görs.	Länsstyrelsen genom Miljösamverkan Skåne	Senast år 2010
2.4 Vid upphandling och inköp av arbetsmaskiner, fordon och tjänster väljs bästa miljöklass, i synnerhet i tätorter där risk föreligger att halterna överskrids.	Kommunerna, Trafikverket och näringslivet	Senast år 2010
2.5 På fartyg används endast lågsvavliga oljor med mindre än 0,5 procent svavel i hamn samt katalytisk avgasrening eller annan teknik med minst lika bra rening av kväveoxider.	Redareföreningen, färjebolagen och kommunerna	Senast år 2010
2.6 Möjligheten att införa miljözoner för att minska transporterernas miljöpåverkan utreds.	Kommunerna	Senast år 2010
2.7 Länsstyrelsens resepolicy förankras bland anställda.	Länsstyrelsen	Senast år 2009
<i>Flyktiga organiska ämnen</i>		
2.8 Möjligheterna att utföra tillsynsprojekt för kommunerna om utsläpp av lösningsmedel som påverkar VOC-halter utreds. Kunskaperna från projektet om marknära ozon tas till vara.	Länsstyrelsen genom Miljösamverkan Skåne	Senast år 2010
<i>Partiklar</i>		
2.9 Informationen om dubbdäckens inverkan på partikelhalten i luften görs lättillgänglig.	Trafikverket	Senast år 2009

Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

Åtgärd	Aktörer	År
Försurning av sjöar och vattendrag, Försurning av skogsmark		
3.1 Andelen lövträd ökas i Skånes skogar, särskilt i försurningsdrabbade skogsområden.	Skogsnäringen, markägarna och myndigheterna	Senast år 2010
3.2 Informationsinsatser genomförs i syfte att öka andelen lövträd i Skånes skogar, särskilt i försurningsdrabbade områden.	Skogsstyrelsen i samarbete med Länsstyrelsen	Senast år 2010
3.3 Verka för en ökad askåterföring (från biobränslen) till skogsmarken tillsammans med övriga aktörer genom information mm till bl a markägarna.	Skogsstyrelsen i samarbete med Länsstyrelsen	Löpande
3.4 Kalkning av Skånes sjöar och vattendrag fortsätter för att motverka försurning orsakad av människan.	Länsstyrelsen och kommunerna	Löpande
Utsläpp av svaveldioxid, Utsläpp av kvävedioxider		
3.5 Hamnavgifter som ytterligare premierar miljöanpassad teknik och miljöanpassat bränsleval införs.	Hamnarna	Senast år 2010
3.6 Vid tillståndsprovning av hamnar utreds möjligheten att kräva eller förmå verksamhetsutövaren att införa en differentiering av hamnavgiften, eller att öka differentieringen, avseende bränsleval i syfte att minska utsläppen av skadliga ämnen från fartygen.	Länsstyrelsen	Senast år 2010

Giffri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystem är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Åtgärd	Aktörer	År
Kunskap och information om särskilt farliga ämnen		
4.1 Sammanställningar tas fram med uppgifter om produktion, användning, utsläpp och förekomst i miljön av särskilt farliga ämnen. Det görs genom bland annat screening, materialflödesanalyser och tillsynsinsatser.	Länsstyrelsen, kommunerna och industrierna	Löpande
4.2 Inventeringen och saneringen av kvicksilver i fastigheter intensifieras.	Fastighetsägarna och kommunerna	Senast år 2010
4.3 En aktiv tillsyn av PCB-sanering bedrivs i enlighet med de regler och rekommendationer som finns.	Kommunerna	Löpande
4.4 För att minska hushållens spridning av farliga ämnen sprids information om produktval, återvinning och farligt avfall.	Handeln och kommunerna	Senast år 2010
4.5 Ny kunskap om bland annat organiska föreningar, inklusive läkemedelsrester och pesticider, återspeglas i valet av indikatorämnen och mätningar i slam.	Avloppsreningsverkens huvudmän, universiteten, kommunerna och Länsstyrelsen med hjälp av de centrala myndigheterna	Senast år 2010
4.6 Det regionala samarbetet för miljöanpassad offentlig upphandling och inköp stärks med exempelvis gemensamma informationsinsatser om produktval, gemensam utslutning av produkter och ämnen samt överenskommelser med handeln.	Region Skåne, Kommunförbundet Skåne och Länsstyrelsen	Löpande
4.7 Vid offentlig upphandling och inköp ska utfasningsämnen utslutas.	Region Skåne, Kommunförbundet Skåne, kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010
Utfasning av farliga ämnen		
4.8 Miljöbyggprogram tas fram för ett miljöanpassat byggande när ny bebyggelse planeras.	Kommunerna	Senast år 2010
4.9 Byggandet i Skåne fortsätter att avgiftas genom att företag frivilligt inför mål för miljö kvalitetsmålet Giffri miljö i miljöledningssystemen samt ansluter företaget till avvecklingsplaner för vissa prioriterade kemikalier.	Byggbolagen	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
4.10 De farligaste ämnena inom byggandet fasas ut, mer kunskap erhålls om de regionala flödena av avvecklingsämnen, egenkontrollen i handeln stärks och sektorsanpassad information tas fram som gör det möjligt för konsumenter att välja bort varor eller konstruktioner.	Byggbranschen, fastighetsbolagen, byggvaruhusen, certifieringsorganen och Hållbar utveckling Skåne	Senast år 2010
4.11 Förbättra kontrollen över hur verksamhetsutövare tillämpar kriterier för klassificering av kemiska ämnen och tar fram uppgifter i säkerhetsdatablad som används för senare riskbedömningar med mera.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
4.12 Vid tillståndsprövning krävs att verksamhetsutövare redovisar en plan för avvecklingen av utfasningsämnen och hantering av riskminskningsämnen.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
4.13 Vid tillsynen enligt miljöbalken utökas dagens krav på förteckning av produkter där det också måste framgå vilka klassificerade farliga ämnen som ingår i produkten enligt det som deklarerats i säkerhetsdatabladen, samt ämnenas klassificering.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
4.14 Kemikalieförteckningen utvecklas i egenkontrollen så att den omfattar en riskbedömning.	Länsstyrelsen och verksamhetsutövarna	Senast år 2010
4.15 Möjliggör identifiering av farliga ämnen genom att följande uppgifter skall framgå: deklarerad mängd av respektive ämne, samtidigt lagrad mängd, om ämnet omfattas av begränsningar, om det har sådana egenskaper att det omfattas av kriterier för utfasning eller riskminskning (Prio-databasen), om det omfattas av annan lagstiftning som vattendirektiv, samt emissionsdeklaration, d v s en uppskattning om vart ämnet tar vägen i processerna. Om ämnet kan tänkas komma ut med produkt, avfall, luft eller vatten.	Länsstyrelsen och verksamhetsutövarna	Senast år 2010
Kadmium i jordbruksmark		
4.16 Endast kadmiumfattiga gödselmedel med högst 5 mg kadmium per kg fosfor säljs och används.	Handeln och lantbruksnäringen	Senast år 2010
4.17 Ett regionalt kadmiumråd inrättas för att förbättra övervakningen, informera om riskerna och ta fram nya åtgärder för att minska belastningen på åkermark och minska människors exponering.	LRF med hjälp av Länsstyrelsen, SLU Alnarp, handeln med flera	Senast år 2010
Bekämpningsmedel i Skånes vatten		
4.18 Ett kontrollprogram för bekämpningsmedelsrester i grundvatten upprättas och genomförs.	Länsstyrelsen och kommunerna	Från och med år 2008

Åtgärd	Aktörer	År
4.19 Informationsarbetet intensifieras med syfte att minska användningen av bekämpningsmedel i synnerhet i anknytning till känsliga miljöer som vattendrag och öppna grundvattenmagasin särskilt i påverkansområdet för dricksvattentäkter.	Länsstyrelsen, kommunerna och lantbruksnäringen med hjälp av rådgivare	Senast år 2010
4.20 Alternativa metoder används i stället för kemisk bekämpning på offentlig mark och personalen informeras och utbildas.	Kommunerna	Senast år 2010
4.21 Allmänheten informeras i ökad omfattning om risker med bekämpningsmedel (klass 3) och om alternativ till kemisk bekämpning. Förbjudna preparat samlas aktivt in.	Kommunala verksamheter	Senast år 2010
4.22 I ökad utsträckning genomförs oanmälda stickprovskontroller för att kontrollera att regler för användning av bekämpningsmedel följs.	Kommunerna	Senast år 2010
4.23 Under 2008 genomförs en utbildning för tillsynspersonal om användningen av bekämpningsmedel inom lantbruk och yrkesmässig trädgårdsnäring.	Länsstyrelsen med hjälp av centrala myndigheterna	Senast år 2010
4.24 Åtgärder vidtas för ett effektivt utnyttjande av miljöstödet till skyddszoner.	Länsstyrelsen, kommunerna och LRF	Löpande
4.25 Sprutfria skydds- och kantzoner stimuleras, exempelvis genom att odlingskontrakt införs mellan producenter och förädlingsindustri.	Livsmedelsindustrin	Senast år 2010
4.26 Användningen av virke som är impregnerat med arsenik, krom eller kreosot begränsas genom bland annat bransch- och konsumentinformation.	Handeln, branschorganisationerna och kommunerna	Senast år 2010
Efterbehandling av förorenade områden - akuta risker, Efterbehandling av förorenade områden - stora risker		
4.27 Inventera och riskklassificera Skånes förorenade områden i syfte att skapa underlag för prioritering av områden för undersökningar och åtgärder. Fram till och med 2010 ska alla identifierade objekt i branschklass 1 ha inventerats och riskklassats.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
4.28 Försvarsmaktens förorenade områden av riskklass 2 och 3 åtgärdas.	Försvarsmakten	Senast år 2010 respektive år 2015
Ekologisk odling och ekologiska livsmedel		
4.29 Inköpen av ekologiska livsmedel i offentlig sektor utgör 25 procent av den totala livsmedelsbudgeten år 2010.	Kommunerna, Region Skåne och annan offentlig verksamhet	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
4.30 Stimulera offentliga aktörer att genom upphandling öka inköpen av ekologiska produkter. Detta sker inom ramen för Landsbygdsprogrammet.	Länsstyrelsen	Senast år 2013
4.31 Utföra aktiviteter med marknadsorienterat fokus kring marknadens och producenternas förväntningar och möjligheter till avsättning. Detta sker inom ramen för Landsbygdsprogrammet.	Länsstyrelsen	Senast år 2013
4.32 Nätverken för offentlig upphandling och inköp stärks för att öka inköpen av ekologiska livsmedel till skolor, sjukhus med flera och utbildningen av inköpspersonal intensifieras.	Kommunerna, Region Skåne, Ekologiskt marknadscentrum och Länsstyrelsen	Senast år 2010
4.33 Informationen om ekologiska produkter ökas till konsumenter i butiker och skolpersonal.	Handeln, KRAV, Ekologiskt marknadscentrum och konsumentorganisationerna	Senast år 2010
4.34 Nya kanaler för försäljning av ekologiska livsmedel utvecklas och befintliga distributionskanaler förbättras.	Handeln, lantbruksnäringen, Ekologiska lantbrukare med flera	Löpande
4.35 Utbildnings- och rådgivningsinsatser till lantbrukarna om ekologisk produktion prioriteras utifrån marknadsanalyser.	Hushållningssällskapen, LRF, Ekologiskt Marknadscentrum, rådgivningsorganisationerna och Länsstyrelsen	Löpande
4.36 Antalet kurser och kursmoment i ekologisk odling bör öka för dem som utbildar sig för arbete inom de areella näringarna.	Lantbruksgymnasierna och SLU Alnarp	Löpande

Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet skall utvecklas så att det ger långsiktigt skydd mot skadlig UV-strålning.

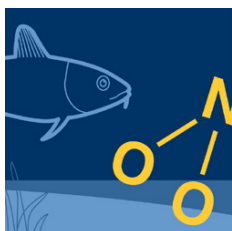
Åtgärd	Aktörer	År
Utsläpp av ozonnedbrytande ämnen 5.1 Länsstyrelsen skall på hemsidan informera verksamhetsutövare, byggföretag, entreprenörer, enskilda m.fl. om hur förbrukade kylskåp och andra utrustningar innehållande ozonnedbrytande ämnen skall hanteras.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010

Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Åtgärd	Aktörer	År
<p>Hudcancer 6.1 Informationen om risker med solning, både utomhus och i solarium, ökas och resultatet av mätning av UV-strålning sprids bättre.</p>	Region Skåne och kommunerna med hjälp av Strålsäkerhetsmyndigheten	Senast år 2010
<p>Elektromagnetiska fält 6.2 Försiktighetsprincipen tillämpas och i planering och koncessioner undviks att bostäder, skolor, daghem med mera ligger nära elanläggningar och kraftledningar som ger förhöjda magnetfält.</p>	Kraftbolagen, de statliga myndigheterna och kommunerna	Löpande
6.3 Fält som avviker starkt från vad som kan anses vara normalt begränsas i befintliga hem, skolor och arbetsplatser.	Fastighetsägare och verksamhetsutövare	Löpande
6.4 Forskningen om risker med elektromagnetiska fält intensifieras och resultatet sprids.	Forskningsstiftelserna, universiteten, högskolorna och de statliga myndigheterna	Senast år 2010

Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Åtgärd	Aktörer	År
7.1 En regional informations-/utbildningskampanj för mer S.M.A.R.T. - mat inom såväl offentlig sektor som privathushåll initieras.	Länsstyrelsen tillsammans med Regionen, Konsumentverket och kommunerna	Senast år 2010
<p>Utsläpp av fosfor, Utsläpp av kväve 7.2 Kunskaps- och rådgivningsprojektet Greppa näringen fortsätter. Det bidrar till att arealen fånggrödor och andelen vårplöjd respektive sent höstbearbetad areal ökar, liksom avsättning av frivillig träda i kustzoner och längs vattendrag. Höstspridning av nöt- och svinflytgödsel minskar med 35 procent respektive 70 procent. Kvävegivor av konstgödsel och stallgödsel optimeras och sänks med 15 procent. Kväve- och fosforinnehållet i djurfoder minskar. Anläggning och planering av skyddszoner längs vattendrag och våtmarker i landskapet fortsätter, motsvarande ca 2 700 hektar våtmarker räknat från år 1995.</p>	Lantbrukarna med hjälp av andra aktörer	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
7.3 Minst 80% av Skånes åkerareal i prioriterade områden (definieras 2008) ansluts till Greppa näringen.	Länsstyrelsen och lantbrukarna	Senast år 2010
7.4 Föreningsskänsliga områden i Skåne pekas ut. Exempel på områden är grundvattenförekomster av betydelse för långsiktig dricksvattenförsörjning, Laholmsbuktens och Skäldervikens tillrinningsområden, helt kustnära områden samt läckagebenägna sandjordsområden.	Länsstyrelsen med hjälp av kommunerna och LRF	Senast år 2009
7.5 Insatserna inom projektet Greppa näringen koncentreras till lantbrukare i föreningsskänsliga områden i Skåne.	LRF med hjälp av Länsstyrelsen	Senast år 2010
7.6 Vid tillsyn och prövning av anmälnings- och tillståndspliktiga jordbruk inom särskilt föreningsskänsliga områden ställs krav på långtgående åtgärder, exempelvis restriktioner vid höstspridning av stallgödsel, krav på bredare skyddszoner, eller andra relevanta åtgärder.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
7.7 En kartläggning av vattendrag genomförs med syftet att identifiera åkermark som bör läggas i träda, exempelvis på grund av ofta återkommande översvämningar.	Kommuner med hjälp av Länsstyrelsen	Senast år 2010
7.8 Utsläpp från gödselvårdsanläggningar fortsätter att minska genom att lantbruket fortsatt deltar i LRF:s egenkontroll Miljöhousesyn.	Lantbrukarna	Senast år 2010
7.9 Foder med minskat fosfor- och kväveinnehåll fortsätter att utvecklas och erbjudas. (Se även åtgärd under delmål om ammoniak.)	Foderhandeln och foderindustrin	Senast år 2010
7.10 Ökad produktion av bioenergi från jordbruket stimuleras genom exempelvis klimatinvesteringsmedel. Exempel på åtgärder är ökad odling av gräsvallar och ökad användning av skörderester, till exempel betblast, till biogasproduktion.	Lantbruksnäringen, kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010
7.11 Arbetet med att minska tillförseln av lerpartiklar och liknande (innehåller fosfor) till vattendrag intensifieras genom information till dikningsföretag om metoder för miljöanpassad rensning och till lantbrukare om värdet av skyddszoner. (Se även åtgärdsförslag under Levande sjöar och vattendrag.)	Samverkansorganen för vattendragskontroll, kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010
7.12 Bristerna i regelverket för företag identifieras som vill pröva ny teknik och nya metoder för att minska på utsläppen av ammoniak.	Länsstyrelsen	Senast år 2009

Åtgärd	Aktörer	År
7.13 Särskild hänsyn visas vid avverkning längs vattendrag, till exempel genom oavverkade kantzoner, och metoder utvecklas för skonsammare avverkning i områden där kvävenedfallet överskrider kritisk belastning.	Skogsbolagen, skogsägarna och Skogsstyrelsen	Senast år 2010
7.14 Fortsatt kartläggning genomförs av otillräckligt renat avloppsvatten från enskilda hushåll, fritidsområden och mindre samhällen. Krav ställs därefter på bästa tillgängliga teknik eller enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.	Kommunerna	Senast år 2010
7.15 Installation av urinseparerande avloppsteknik fortsätter att stimuleras och fler hushåll med enskilda avlopp eller bostadsområden i länet prövar att införa det.	Kommunerna och hushållen	Senast år 2010
7.16 Utsläpp av obehandlat avloppsvatten vid exempelvis häftiga regn fortsätter att minskas genom bland annat ökat lokalt omhändertagande av dagvatten, förbättrade ledningsnät för minskad inträngning av grundvatten och dagvatten samt genom anläggning av magasin för utjämning av höga flöden.	Kommunerna	Senast år 2010
7.17 Krav ställs på minimering av utsläpp av nitrifikationshämmande ämnen till avloppsreningsverk så att verkens funktion inte nedsätts väsentligt.	Länsstyrelsen, kommunerna och huvudmännen för avloppsreningsverken	Löpande
Utsläpp av ammoniak		
7.18 Foder med minskat kväveinnehåll fortsätter att utvecklas och erbjudas.	Foderhandeln och foderindustrin	Senast år 2010
7.19 Projektet Greppa näringen fortsätter att informera lantbrukare om behovet av minskat kväveinnehåll i foder samtidigt som lantbruket ökar användningen av sådant foder.	Aktörerna inom Greppa näringen och lantbrukarna	Senast år 2010
7.20 Verka för att krav ställs på tak på urinbehållare och på flytgödselbehållare, vid nybyggnation för svinflytgödsel, vid prövning av anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet som utökas och där det ställs krav på ytterligare lagringskapacitet eller vid nyetablering av djurhållning.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
7.21 Vid prövning av anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet för anläggningar med djurproduktion ska försiktighetsåtgärder/villkor ställas för att hänsyn ska tas till definierade skyddsvärda naturområden.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
7.22 Tillsynsvägledning ökas till kommunerna avseende ammoniakbegränsande åtgärder i lantbruket.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
7.23 Teknik för ammoniakreducerande åtgärder inom lantbruket fortsätter att utvecklas.	Lantbruksnäringen med hjälp av SLU Alnarp, Länsstyrelsen och Jordbruksverket	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
7.24 Information om ny teknik för att reducera ammoniakavgång från lantbruket sammanställs.	SLU Alnarp	Senast år 2010
7.25 En långsiktig strategi tas fram för hur jordbruket, utöver nuvarande delmål, ytterligare kan minska ammoniakutsläppen.	SLU Alnarp, lantbruksnäringen, foderhandeln, kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara, och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig reproduktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas

Åtgärd	Aktörer	År
Skydd av natur- och kulturmiljöer, Restaurering av vattendrag		
8.1 Åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar som är i behov av riktade åtgärder ska vara framtagna och ha inletts.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2010
8.2 Föreslagna åtgärder i Åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar har genomförts senast det slutår som rekommenderats.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2015
8.3 Befintliga åtgärdsprogram genomförs för till exempel grönling, sandkrypare, nissöga, mal och flodkräfta.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Löpande
8.4 Förutsättningar för att införa miljöövervakning för till exempel grönling, sandkrypare, nissöga, bäck-, flod- och havsnejonöga, flodkräfta samt hotade musslor studeras, varefter eventuella övervakningsprogram tas fram.	Länsstyrelsen med hjälp av kommunerna	Senast år 2009
8.5 Återintroduktion av mal fortsätter i skånska vattendrag där den tidigare förekommit naturligt och där det finns förutsättningar för en långsiktig fortlevnad.	Länsstyrelsen och kommunerna	Löpande
8.6 Älens vandring i vattendragen förbättras genom att exempelvis skapa uppvandringsvägar förbi vattenkraftverk och genom att skydda ålen mot skador vid kraftverksturbiner.	Länsstyrelsen	Löpande
8.7 Kunskapsunderlag om hotade arter skall tas fram i de fall de saknas.	Länsstyrelsen	Senast år 2011
8.8 Universitet och högskolor skall ha informerats om vilka arter vi behöver mer kunskap om.	Länsstyrelsen	Senast år 2008

Åtgärd	Aktörer	År
8.9 Befintligt kunskapsunderlag från universitet och högskolor rörande hotade arter skall sammanställas.	Länsstyrelsen	Senast år 2012
8.10 Inom Länsstyrelsen ska man enas om riktlinjer till skydd för limniska miljöer.	Länsstyrelsen	Senast år 2009
8.11 Underlag tas fram till en bevarande- och åtgärdsstrategi för särskilt skyddsvärda miljöer i sjöar och vattendrag.	Länsstyrelsen med hjälp av kommunerna, Skogsstyrelsen, regionala museerna och markägarna	Senast år 2008
8.12 Utifrån den regionala strategin identifieras prioriterade områden i behov av skydd, restaurering och av åtgärdsprogram.	Länsstyrelsen med hjälp av kommunerna, Skogsstyrelsen, regionala museerna och markägarna	Löpande
8.13 Minst hälften av de särskilt skyddsvärda natur- och kulturmiljöerna skyddas. Minst 25 procent av de värdefulla eller potentiellt skyddsvärda vattendragen som är behov av restaurering åtgärdas. Exempel på restaureringsåtgärder är utrivning av vandringshinder, byggande av vattenvägar, återmeandring av vattendrag, bevarande av flodkräfte inom upprättade skyddsområden, återutplantering av utrotade eller hotade arter som mal och flodpärlmussla samt restaurering av fornlämningar, bebyggelse och landskap.	Länsstyrelsen, kommunerna, Skogsstyrelsen, regionala museerna, markägarna, fiskerättsägarna och ideella organisationerna	Löpande
8.14 Skånes skyddsvärda vattendrag eller sådana vattendrag som efter åtgärder har förutsättningar att bli skyddsvärda skall identifieras och åtgärdsprogram skall tas fram.	Berörda myndigheter	Senast år 2008
8.15 De mest värdefulla vattendragen inventeras fortlöpande för att peka ut värdefulla biotoper och kulturmiljöer. Resultaten kommuniceras till vattenvårdsförbund och kommuner.	Länsstyrelsen, kommunerna, regionala museerna och samverkansorganen för vattendragskontroll	Senast år 2010
8.16 Vandringshinder utan vattendomar identifieras i värdefulla vattendrag och i särskilt prioriterade fall begärs det att de rivs ut.	Länsstyrelsen med hjälp av kommunerna, markägarna och sportfiskeklubbarna	Löpande
8.17 Vandringsvägar för fisk och andra vattenorganismer återställs kontinuerligt. Exempel på prioriterade vatten är Bivarödsån (Helge å), Vramsån (Helge å), Rökeån (Helge å), Klövbäcken (Rönne å) samt Stensån. Lekbottnar för öring återställs i Edre ström (Skräbeån).	Länsstyrelsen	Senast år 2010
8.18 Vägpassager över särskilt värdefulla vattendrag som utgör vandringshinder för fiskar och andra vattenorganismer identifieras samt åtgärdas. Alla åtgärder vidtas med kunskap och respekt för befintliga natur- och kulturvärden.	Trafikverket med hjälp av Länsstyrelsen, regionala museer och sportfiskeklubbarna	Senast år 2010
8.19 För att undvika skadligt låga vattennivåer i vattendrag formuleras en policy för uttag av vatten för bevattningsändamål.	Länsstyrelsen, sportfiskeklubbarna och LRF	Senast år 2008

Åtgärd	Aktörer	År
8.20 Teknik för miljöanpassad rensning av vattendrag stimuleras fram genom information till dikningsföretag och entreprenörer.	Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, kommunerna, ideella organisationer, LRF och samverkansorganens för vattendragskontroll	Senast år 2010
Upprättande av vattenförsörjningsplaner		
8.21 Potentiella ytvattentäkter identifieras liksom eventuella brister i kommunens vattenförsörjning. Materialet redovisas i digital karta.	Kommunerna	Senast år 2010
8.22 Hot mot potentiella ytvattentäkter i länet identifieras och åtgärder vidtas.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU	Senast år 2009
8.23 Vattenförsörjningsplaner, som inbegriper nya vattenskyddsområden, skyddsbestämmelser samt åtgärder för att effektivisera vattenanvändningen, upprättas på kommunal respektive regional nivå.	Kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010
8.24 Det lagliga skyddet av vattenskyddsområden fastställs.	Kommunerna	Senast år 2009
Främmande arter		
8.25 En enkel och översiktlig handlingsplan tas fram för främmande arter.	Länsstyrelsen	Senast år 2010

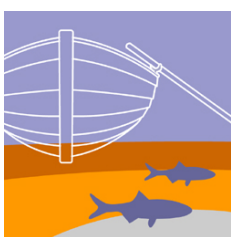
Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Åtgärd	Aktörer	År
Skydd av grundvattenförande geologiska formationer, Grundvattennivåer, Rent vatten för dricksvattenförsörjning		
9.1 Områden som är sårbara för förorenings-spridning identifieras.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen	Senast år 2010
9.2 Geologiska formationer som kan användas för bildande av konstgjort grundvatten identifieras.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen	Senast år 2010
9.3 Bildningsområden för grundvatten pekas ut. Föroreningsrisk och föroreningsbelastning identifieras för de grundvattenförande geologiska formationer som utpekats för nuvarande eller framtida vattenförsörjning.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU	Senast år 2010
9.4 Hot och brister rörande vattenförsörjningen identifieras.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
9.5 Vattenförsörjningsplaner tas fram för alla grundvattenförekomster som används för uttag av vatten till dricksvatten och som ger mer än 10m ³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU	Senast år 2010
9.6 Vattenbalanser tas fram för geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU	Senast år 2010
9.7 Genom kartläggning av var grundvatten bildas så lokaliserar, avgränsas och fastställs vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser för alla identifierade grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning. Områdena redovisas i kommunala översiktsplaner.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU	Senast år 2010
9.8 I kommunala översiktsplaner anges områden som utifrån vattenförsörjning, markstabilitet eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem är känsliga för sänkt grundvattennivå.	Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU	Senast år 2010
9.9 Användningen av och riskerna med bekämpningsmedel fortsätter att begränsas genom kunskapsstöd och restriktiv tillståndsgivning.	Fastighetsägarna, kommunerna, lantbrukarna och Trafikverket	Senast år 2010
9.10 Program upprättas för att upphöra med kemisk bekämpning inom kommunala dricksvattentäkter där risken för grundvattenförorening är stor. Markägare informeras i god tid.	Kommunerna	Senast år 2010
9.11 Särskild rådgivning erbjuds årligen lantbruk inom kommunala dricksvattentäkter där kemisk bekämpning förbjuds eller begränsas.	Länsstyrelsen	Löpande
9.12 Vägledningpolicy utarbetas för kommunernas tillämpning av lokaliseringsprincipen för skydd av grundvattenförande geologiska formationer.	Kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010
9.13 Lokala och regionala kontrollprogram för grundvatten anpassas till kraven för vattenförvaltningen enligt SGUs och Naturvårdsverkets anvisningar.	Länsstyrelsen i samarbete med Trafikverket, Räddningsverket, kommunerna och Vattenmyndigheten	Senast år 2010
9.14 Åtgärdsprogram tas fram för de högst prioriterade transportvägarna för farligt gods.	Trafikverket och Luftfartsverket	Senast år 2010
9.15 Åtgärdsprogram formuleras för hur halkbekämpning med salt kan undvikas eller minimeras i inströmningsområden till grundvattenförande geologiska formationer av vikt för framtida vattenförsörjning.	Trafikverket med hjälp av kommunerna och Länsstyrelsen	Senast år 2010
9.16 Områden med förorenad mark enligt delmål för Giffri miljö inventeras och åtgärdas.	Verksamhetsutövarna, kommunerna och Länsstyrelsen	Löpande

Åtgärd	Aktörer	År
9.17 Lantbruket deltar i kunskaps- och rådgivningsprojektet Greppa näringen och vidtar åtgärder som leder till minskad transport av nitrat och bekämpningsmedel till grundvattnet.	Lantbrukarna	Senast år 2010
9.18 Geologiska formationer av särskilt stor vikt för vattenförsörjningen identifieras och föreslås som riksintresse.	Länsstyrelsen	Senast år 2011
9.19 Verka för stor restriktivitet vid lämnande av fortsatta eller nya tillstånd ges till uttag av naturgrus i avlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen.	Länsstyrelsen	Från och med 2008
9.20 Det skall finnas kännedom om grundvattenuttag större än 10 m ³ /dygn.	Länsstyrelsen	Senast år 2010

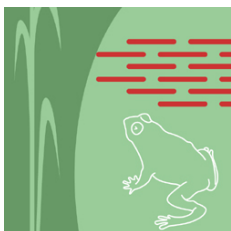
Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Åtgärd	Aktörer	År
10.1 Åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar som är i behov av riktade åtgärder, ska vara framtagna och ha inletts.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2010
10.2 Föreslagna åtgärder i Åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar har genomförts senast det slutår som rekommenderats.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2015
10.3 Kunskapen om lek- och uppväxtplatser för fisk inom länets kustområden dokumenteras och förbättras. Behovet av restriktioner för fisket inom skyddade områden utreds. Befintliga kunskaper om Skånes havsområde dokumenteras i en databas och i digitalt kartformat.	Länsstyrelsen och Fiskeriverket	Senast år 2010
10.4 Befintligt skydd och skyddsbehov för hotade arter som är knutna till kust och hav, till exempel ål, slätrocka, flod- och havsnejonöga, granulerad toppsnäcka utvärderas. Arter med skyddsbehov skyddas genom bland annat restriktioner vid exploatering samt för fisket (till exempel fiskeförbud och förbud mot vissa fiskemetoder)	Länsstyrelsen med hjälp av kommunerna och ArtDatabanken	Senast år 2010
10.5 En restriktiv hållning tillämpas framöver så att ålabodar och andra ekonomibyggnader på kusten som uppförts för fiskets behov inte förändras på ett sätt som negativt påverkar deras kulturhistoriska värden.	Kommunerna och Länsstyrelsen	Löpande

Åtgärd	Aktörer	År
10.6 En god hävd bibehålls eller förbättras inom utpekade områden med havsstrandängar och andra värdefulla ängs- och betesmarker längs kusten. Vid behov restaureras dessa.	Länsstyrelsen, kommunerna och markägarna	Löpande
10.7 Bevarandeariktade detaljplaner för kustens kulturmiljö upprättas.	Kommunerna	Löpande
10.8 Åtgärdsförslag tas fram för att skapa förutsättningar för att det småskaliga fisket (enligt Fiskeriverkets definition) längs Skånes kuster ska fortleva och utvecklas. Förslagen ska innehålla former för fördelning av tillgängliga fiskeresurser mellan olika kategorier fiskande som gynnar det småskaliga fisket.	Länsstyrelsen, Region Skåne och fiskerinäringen	Senast år 2010
10.9 Det skall finnas en strategi för hur kustens och skärgårdens kulturhistoriska värden kan bevaras och skyddas.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
Skyddsvärda marina miljöer		
10.10 En utvärdering görs av befintliga skydd för värdefulla strand- och undervattensområden, bland annat Ven och Hallands Väderö, så att skyddet motsvarar behoven. Behovet av skydd för grunda bottenar beaktas särskilt.	Länsstyrelsen och berörda kommuner	Senast år 2010
10.11 Underlag tas fram för bedömning av vilka områden i Skåne som kan anses som värdefulla strand- och undervattensområden, till exempel ålgräsängar och sanddyner, utöver de som är naturreservat eller innefattas i Natura 2000. Åtgärder sätts in i områdena för att skydda, bevara och vid behov restaurera dem.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
10.12 En policy utfärdas för hur ärenden hanteras som rör dumpning av muddermassor, marin täktverksamhet och utfyllnad av kustområden. Ärendena ska bedömas så att marina natur- och kulturvärden ej hotas eller skadas.	Länsstyrelsen i samarbete med kommunerna	Senast år 2010
10.13 Användningen av kustvatten redovisas i översiktsplaner.	Berörda kommuner	Senast år 2010
Bifångster		
10.14 Omfattningen av bifångster av tumlare och säl i Skåne samt av sjöfågel i det strandnära fisket utreds. Dessutom undersöks bifångsterna vid nätfisket på grundområden, vid ålryssjefisket i Öresund och trålfisket av sill och skarpsill.	Länsstyrelsen, Fiskeriverket och Naturvårdsverket	Senast år 2010
10.15 Metoder utvecklas för att minska bifångsterna och dödligheten i samband med fisket beskrivet i åtgärd 10.14.	Länsstyrelsen, Fiskeriverket och fiskerinäringen	Senast år 2010
Uttag-återväxt		
10.16 Miljömärkt fisk efterfrågas.	Ideella organisationerna, konsumenterna, detaljisterna och offentliga upphandlarna	Löpande

Åtgärd	Aktörer	År
Buller och andra störningar 10.17 Båtrutter och hastighetsbegränsningar ses över och, vid behov, revideras utifrån befintliga och kommande skyddsområden.	Länsstyrelsen, kommunerna och Sjöfartsverket	Senast år 2010
Utsläpp av olja och kemikalier 10.18 En enkelt och översiktlig handlingsplan tas fram för främmande arter.	Länsstyrelsen	Senast år 2010

Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Åtgärd	Aktörer	År
11.1 Åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper som är i behov av riktade åtgärder, där Länsstyrelsen i Skåne län har ett nationellt ansvar, ska vara framtagna och ha inletts.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2010
11.2 Föreslagna åtgärder i Åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper där Länsstyrelsen har ansvar har genomförts senast det slutår som rekommenderats.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2015
Myrskyddsplanen 11.3 Skydd ges för våtmarksområden som pekats ut i Myrskyddsplan för Sverige, föreslagits som skyddsvärda inom ramen för Ramsarkonventionen eller i övrigt är skyddsvärda.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
Våtmarker i odlingslandskapet 11.4 Projekt om demonstrationsområden påbörjas i skog med översilningsmarker/ infiltrationsområden vid vattendrag i samband med igenläggning/dikning.	Skogsstyrelsen med hjälp av Länsstyrelsen	Senast år 2010
11.5 Potentiella våtmarksområden eller objekt anges i översiktsplanen.	Kommunerna	Senast år 2010
11.6 Våtmarker anläggs och restaureras med stöd av rådgivare, konsulter och Länsstyrelsen och med hänsyn till befintliga natur- och kulturlandskapsvärden.	Lantbrukarna	Löpande
11.7 Informationsinsatserna till lantbrukare om våtmarksanläggning utökas kraftigt.	Länsstyrelsen, kommunerna och jordbruksnäringen	Löpande
11.8 Våtmarker anläggs i lämpliga fall som utjämningsmagasin vid exploateringar.	Trafikverket och kommunernas VA-verk	Löpande

Åtgärd	Aktörer	År
11.9 Möjligheterna att återskapa våtmarker redovisas av stora markägare.	Region Skåne, kommunerna, Svenska Kyrkan, Sveaskog med flera	Senast år 2010
11.10 Insatser för att ytterligare underlätta och stödja markägare i samråds-, dispens- och tillståndprocessen avseende våtmarker vidtas.	Länsstyrelsen	Löpande
11.11 Vid detaljplaneläggning studeras de hydrologiska effekterna i och omkring planområdet, så att hydrologiska och miljömässiga skador kan undvikas.	Kommunerna	Löpande
11.12 Åtgärder vidtas för att kompensera markavvattning eller ingrepp i befintliga våtmarker i samband med exploatering.	Exploatörerna, Trafikverket och kommunerna	Löpande
Främmande arter		
11.13 En enkel och översiktlig handlingsplan tas fram för främmande arter.	Länsstyrelsen	Senast år 2010

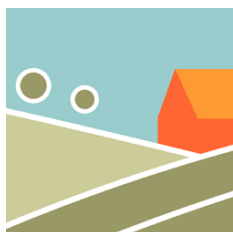
Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Åtgärd	Aktörer	År
12.1 Åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper i skogsmiljö som är i behov av riktade åtgärder ska vara framtagna och ha inletts.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
12.2 Föreslagna åtgärder i Åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper har genomförts senast det slutår som rekommenderats.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2015
12.3 Implementering av Skogsstyrelsens policy för vattenfrågor ska genomföras såväl hos myndigheter som hos entreprenörer. (Se även Levande sjöar och vattendrag)	Skogsstyrelsen med hjälp av Länsstyrelsen	Senast år 2010
12.4 En demonstration av för naturvärden lämpliga skogsmaskiner demonstreras för entreprenörer i syfte att undvika körskador. Initiativ tas av Skogsstyrelsen.	Skogsstyrelsen med hjälp av Länsstyrelsen och maskinförsäljare	Senast år 2009
12.5 Information ges till markägare, friluftsföreningar och fiskeföreningar om betydelsen av död ved i eller i anslutning till vatten i skog (se även Levande sjöar och vattendrag).	Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen	Senast år 2010
12.6 Utbildning av entreprenörer om hänsyn vid dikesrensning utförs.	Länsstyrelsen	Senast år 2009

Åtgärd	Aktörer	År
12.7 Möjligheterna till finansiering av skydd av vatten även utanför områden med höga terrestra värden och som inte omfattas av skogsstrategin ska undersökas (se även Levande sjöar och vattendrag).	Länsstyrelsen	Senast år 2010
12.8 Alternativ skötsel av skog som gynnar flera naturvärden och intressen inom skog, natur och vatten testas inom försöksområden. (se även Levande sjöar och vattendrag).	Skogsstyrelsen	Senast år 2010
12.9 Revidera den regionala strategin för värdefull skog och inkludera strandskogar i denna.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
12.10 Åtgärder för skydd och restaurering av värdefulla vatten i Strategin för värdefulla skogar ska genomföras.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
Långsiktigt skydd av skogsmark		
12.11 Skogsbruksplanläggare ges kunskaper som gör att man på ett bättre sätt kan sätta in den enskilda fastigheten i ett landskapsperspektiv och därmed kunna göra, för naturvärden, ännu bättre prioriteringar av frivilliga avsättningar.	Skogsstyrelsen och skogsbruket	Senast år 2010
12.12 Ekologiska landskapsanalyser, exempelvis via arbetssättet Landskapsekologiska kärnområden (LEKO), genomförs. Detta i särskilt utpekade områden för att ge ett bättre underlag för prioriteringar av det statliga säkerställandet och för de frivilliga avsättningarna i Gröna skogsbruksplaner.	Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen och skogsbruket	Senast år 2010
Förstärkt biologisk mångfald - antalet gamla/grova träd/Förstärkt biologisk mångfald - övrigt		
12.13 Rådgivning, information och utbildning ges, exempelvis vid upprättande av Gröna Planer och riktade insatser till entreprenörer.	Skogsstyrelsen, skogsföretagen och jaktvårdsorganisationerna	Löpande
12.14 Bättre preciseringar och prioriteringar tas fram för att miljöhänsyn vid skogliga åtgärder ska ge maximal naturvårdsnytta.	Forskningsinstitutionerna och Skogsstyrelsen	Löpande
12.15 Vidareutveckling av befintliga skötselmetoder och utveckling av nya skötselmetoder bör stödjas exempelvis inom olika forskningsprogram.	Universiteten, högskolorna och Skogsstyrelsen	Löpande
12.16 Fortsatta inventeringar av jätteträd och efterträdare.	Skogsstyrelsen, kommunerna, ideella naturvärden och skogsbruket. Länsstyrelserna bör fungera som samordnare.	Löpande
Skydd för kulturmiljövärden		
12.17 Inventeringen av Skog & Historia återupptas.	Skogsstyrelsen och länsstyrelserna i samarbete med kommunerna, läns museerna, ideella organisationerna med flera som har kunskap om kulturlämningar	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
12.18 Utbildning, fortbildning och rådgivning ges till yrkesgrupper som arbetar med skogsbruk, bland annat planläggare, där man fokuserar på skydd och vård av kulturlämningar.	Skogsstyrelsen, länsstyrelserna och läns museerna	Löpande
Skogens betydelse för naturupplevelser och friluftsliv tas till vara		
12.19 Informationsmöte hålls med samtliga kommuner som äger skog.	Skogsstyrelsen tillsammans med Länsstyrelsen	Senast år 2009
12.20 Skogar med särskilt intresse för rekreation och friluftsliv identifieras.	Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen	Senast år 2008
12.21 Vid förnyelse av skogsbruksplaner upprättas rekreationsanpassade gröna skogsbruksplaner för privatägda skogar med särskilt intresse för rekreation och friluftsliv.	Skogsstyrelsen och entreprenörer tillsammans med markägare	Löpande
12.22 Rådgivning om skötsel erbjuds samtliga privata markägare till skogar med särskilt intresse för rekreation och friluftsliv.	Skogsstyrelsen	Senast år 2010

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Åtgärd	Aktörer	År
13.1 Åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper som är i behov av riktade åtgärder, ska vara framtagna och ha inletts.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2010
13.2 Föreslagna åtgärder i Åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper har genomförts senast det slutår som rekommenderats.	Länsstyrelsen med flera aktörer	Senast år 2015
Ängs- och betesmarker		
13.3 Information om naturbeteskött liksom sambandet mellan konsumtion och natur- och kulturmiljövärden sprids till konsumenter.	LRF, Livsmedelsektorn, handeln, WWF, Swedish Meats, skolorna med flera	Löpande
13.4 Andelen naturbeteskött som serveras i restauranger och matsalar ökas.	Kommunerna, Region Skåne, hotellen och restaurangerna	Löpande
13.5 Utifrån ängs- och betesmarksinventeringen väljs värdefulla marker ut som är i behov av restaurering. Lantbrukare informeras om natur- och kulturmiljövärden och möjligheterna till ersättning för restaurering.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
13.6 En sammanställning av områden med sandstäpp, rikkärr, lövängar, kalkfuktängar, strandängar/våtsslätterängar och havsstrandängar görs för att kunna bedöma hävdstatus på dessa marker. Utifrån sammanställningen restaureras de marker som är ohävdade och/eller igenvuxna.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
13.7 Träd- och buskbeväxt hårdvallsängar hävdas med slätter.	Länsstyrelsen och kommunerna	Löpande
13.8 Riktade informations-, rådgivnings- och utbildningsinsatser ges om områden med höga natur- och kulturmiljövärden, bland annat de som pekas ut inom ängs- och betesmarksinventeringen.	Länsstyrelsen, Regionmuseerna och LRF	Senast år 2010
13.9 Årligen erbjuds rådgivning för lantbrukare för att öka kunskapen om natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet.	Länsstyrelsen, LRF, turistorganisationer och hushållningssällskapen	Senast år 2010
13.10 Teknik för hävd av blöta slättermarker vidareutvecklas så att den passar in i normal jordbruksdrift.	WWF, lantbruksnäringen, entreprenörerna med flera	Löpande
Småbiotoper		
13.11 PM om biotopskydd ska utvecklas och implementeras i policyn för biotopskydds- och exploateringsärenden för att säkerställa skyddet av värdefulla biotopobjekt i planer och program samt kravet på kompensationsåtgärder.	Länsstyrelsen med hjälp av Trafikverket, kommunerna och Jordbruksverket	Senast år 2008
13.12 Kompetensutveckling ges till lantbrukarna för att motivera dessa att bevara befintliga småbiotoper samt informera om hur de kan öka mängden genom ändrade brukningsmetoder.	Länsstyrelsen med hjälp av externa aktörer	Senast år 2010
13.13 En strategi skall finnas för hur mängden småbiotoper i slättbygden skall kunna öka.	Länsstyrelsen	Senast år 2008
Kulturbärande landskapselement		
13.14 En sammanställning görs om traditionellt brukande och nyttjande av markens resurser. Sammanställningen läggs till grund för regionalt anpassade vård- och skötselansvisningar för kulturbärande landskapselement.	Länsstyrelsen, SLU Alnarp, Regionmuseerna	Senast år 2010
13.15 Riktad rådgivning, information och utbildning ges om de kulturbärande landskapselementen.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
13.16 Ökad hänsyn tas till landskapselement i samband med exploatering, så att dispenser utfärdas restriktivt och kompensationsåtgärder krävs.	Länsstyrelsen och Trafikverket	Senast år 2010
Växtgenetiska resurser och inhemska husdjursraser		
13.17 Information ges till lantbrukare om användningen av inhemskt frömaterial, inhemska lantraser och om växtföljder som omfattar flera arter.	SLU Alnarp	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
13.18 Insatser vidtas för fler sprutfria kantzoner samt för att öka medvetenheten om ekologisk odlings betydelse för hotade åkerogräs.	Lantbrukarna, LRF, Hushållningssällskapen, de ideella organisationerna, friluftsmuseerna och Länsstyrelsen	Löpande
13.19 En utvärdering ska göras av inventeringar av Svensk låglandsboskap i Skåne och åtgärder tas fram.	Länsstyrelsen	Senast år 2008
13.20 En inventering ska göras i länet av vilket arbete som pågår av bevarandet av lantsorter av spannmål.	Länsstyrelsen	Senast år 2008
Kulturhistoriskt värdefulla ekonomibygnader		
13.21 Ett program för lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla byggnader samt för nyanläggande av ekonomibygnader i äldre miljöer tas fram.	Länsstyrelsen, Regionmuseerna och SLU Alnarp	Senast år 2009.
13.22 I lokala kulturmiljöprogram redovisas särskilt jordbrukets byggda, anlagda och odlade kulturarv samt hur dess värden ska bevaras och brukas.	Kommunerna	Senast år 2010
Främmande arter		
13.23 En enkelt och översiktlig handlingsplan tas fram för främmande arter.	Länsstyrelsen	Senast år 2010

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Åtgärd	Aktörer	År
Planeringsunderlag för minskat transportbehov genom ändamålsenlig struktur		
14.1 I trafikförsörjningsplanen formuleras mål och minimikrav för tillgängligheten till kollektiva transporter.	Region Skåne	Senast år 2010
14.2 Kollektivtrafiken prioriteras ytterligare genom att den har egna banor i högtrafikerade områden, direktresor införs till flera viktiga målpunkter, turtätheten ökar, fler säkerhets- och informationsinsatser görs samt att bytesmöjligheterna mellan kollektivtrafik och cykeltrafik, gångtrafik och andra trafikslag förbättras.	Region Skåne (Skånetrafiken), Trafikverket och kommunerna	Senast år 2010
14.3 Lokala cykelplaner tas fram och genomförs.	Kommunerna	Senast år 2010
14.4 I planeringen prioriteras cykeltrafik och cykelparkering ytterligare, i synnerhet i planeringen av tätorter.	Kommunerna, Trafikverket och Region Skåne	Löpande

Åtgärd	Aktörer	År
14.5 I planer och beslut prioriteras tätortsutveckling kring goda kollektivtrafiklägen, i synnerhet spårbundna lägen.	Kommunerna	Löpande
14.6 I planeringen undviks att verksamheter, till exempel köpcentra som främst kan nås med egen bil, lokaliseras utanför tätorter. Om externa köpcentra ändå övervägs ska väntade effekter på trafikarbete, luftföroreningar, bullerstörningar och handel belägen i tätorternas centrala lägen samt intrång i natur- och kulturlandskap tydligt redovisas.	Kommunerna	Senast år 2010
14.7 I en planpolicy slås fast att exploitörer ska kompensera för negativ miljöpåverkan (balanseringsprincipen) och att ansvaret för kompensatoriska åtgärder i detaljplaner och avtal förtydligas.	Kommunerna	Senast år 2010
14.8 En studie görs av hur miljö kvalitetsnormer integreras i planer.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
14.9 Information sprids om hur kommunerna i sitt planeringsarbete kan genomföra koldioxidberäkningar.	Länsstyrelsen	Senast år 2008
14.10 Information sprids om hur kommunerna i sitt planeringsarbete kan genomföra möjliga kompensationsåtgärder.	Länsstyrelsen	Senast år 2008
14.11 I översiktsplanen redovisas hur utbudet av bostäder, arbetsplatser, service och kultur ska bidra till att minska transportbehovet och bilanvändningen i kommunen.	Kommunerna	Senast år 2010
14.12 Stadsdelsprogram upprättas med beskrivningar av karaktär, historia, befolkning, energianvändning, service och potential till förändringar som gynnar stadsdelens sociala, ekologiska och ekonomiska utveckling samt stadsdelens kulturhistoriska kvaliteter.	De större kommunerna	Senast år 2010
Planeringsunderlag för kulturhistoriska och estetiska värden		
14.13 Lokala program utarbetas för att bevara de kulturhistoriska och estetiska värdena i kommunen och dessa arbetas in i ställningstagandena i översikts- och detaljplaner.	Kommunerna	Senast år 2010
14.14 Samarbetet och informationsinsatserna om kulturmiljö, arkitektur och estetik till allmänheten ökar.	Länsstyrelsen, kommunerna och museerna med hjälp av nationella myndigheterna, Svenska Kyrkan, Sveriges Arkitekter och hembygdsrörelsen	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
Planeringsunderlag för grönstruktur		
14.15 Ett grönstrukturprogram för tätorter med exempelvis fler än 2 000 invånare tas fram och ställningstagandena integreras i översiktsplanen. Arbetet knyts till lokala naturvårdsprogram.	Kommunerna	Senast år 2010
14.16 I översikts- och detaljplanering följs Boverkets rekommendationer om maximalt avstånd mellan bostäder och parker respektive större rekreationsområden (50, 200 och 500 m).	Kommunerna	Senast år 2010
14.17 Kommunernas planering av invånarnas tillgång till grönområden följs upp.	Länsstyrelsen	Senast år 2008
14.18 Markägare stimuleras att ytterligare öka den allemansrättsligt tillgängliga marken nära tätorter genom till exempel fler stigar och gångbara kanter i jordbruksmark, så kallade beträdor, och i skog.	Kommunerna	Senast år 2010
14.19 I betydligt större omfattning används möjligheten att inrätta natur- och kulturresevat nära tätorter.	Kommunerna	Senast år 2010
14.20 Metoder som stärker grönstrukturen vid planhandläggning används i ökad omfattning, exempelvis gröna checklistor. Dessa kan innehålla nyckeltal för exempelvis tillgänglighet, barriäreffekter och dagvattenhantering.	Kommunförbundet Skåne	Senast år 2010
14.21 Tillgång finns till kommunekolog och utnyttjas inom planeringen.	Kommunerna	Senast år 2010
14.22 En strategi för omvandling av verksamhetsområden till bostäder tas fram.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
Planeringsunderlag för energi / Planeringsunderlag för vindkraft		
14.23 Inventeringar görs och närvärme-strategier tas fram för alla orter med fler än 500 invånare. 300 strategier bör vara klara år 2010.	Byföreningarna och kommunerna med hjälp av Energikontoret Skåne	Senast år 2010
14.24 Planeringen för förnybar elproduktion tydliggörs och förbättras ytterligare.	Energibolagen	Senast år 2010
14.25 Uppföljning av kommunernas energiplanering görs.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
14.26 Kommunal kompetensutveckling genomförs för att initiera arbetet med och kvalitetssäkra innehållet i energiplaner/program, översiktsplaner m.m.	Kommunerna	Senast år 2010
Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse		
14.27 Tillgång finns till kommun- eller stadsantikvarie samt stadsarkitekt.	Kommunerna	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
14.28 Arbetet intensifieras för att säkerställa kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med syftet att nå målet 25 procent till år 2010.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010
14.29 Insatser görs för att ytterligare öka kompetensen om hur plan- och bygglagen kan användas för att säkerställa kulturmiljövärden. Det görs bland annat genom regelbundna kommunbesök, seminarier och tryckt informationsmaterial.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
14.30 I syfte att säkerställa 25% av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen till år 2010 införs rivningslov och bygglovsplikt för byggnader som används inom fiske, jord- och skogsbruk i kulturhistoriskt värdefulla områden. Det kan göras med hjälp av detaljplaner eller områdesbestämmelser.	Kommunerna	Senast år 2010
Buller		
14.31 I samhällsplaneringen tillämpas fortlöpande Naturvårdsverkets förslag till riktvärden för vägtrafik samt Trafikverkets policy för tågtrafikbuller tills nya konkretiserade riktvärden för olika miljöer (till exempel lokaler eller rekreationsområden) och planeringssituationer har fastställts.	Kommunerna och Trafikverket	Löpande
14.32 Utbildad personal eller akustikkonsulter genomför trafikbullerberäkningar i detaljplaneringen.	Kommunerna	Senast år 2010
14.33 Bullersaneringsprogram tas fram för vägtrafik i tätorter, med hänsyn till bebyggelsens kulturhistoriska värden, och dessa program genomförs för fastigheter längs kommunala gator med mer än 65 dBA ekvivalentnivå. Om möjligt bör ytterligare åtgärder vidtas för fastigheter med mer än 55 dBA ekvivalentnivå.	Kommunerna	Senast år 2010
14.34 Trafikverkets särskilda åtgärdsprogram mot buller fortsätter att genomföras genom att bland annat verka för tystare fordon och genom att åtgärda bullerutsatta fastigheter.	Trafikverket	Senast år 2010
14.35 Tystare fordon upphandlas och köps in och förare utbildas i ett tystare körsätt.	Åkerierna, taxibolagen och offentliga verksamheter	Löpande
Skydd av bullerfria områden		
14.36 En fördjupad kartläggning görs av bullerpåverkan i landskapet från större anläggningar, till exempel skjutfält och täkter.	Länsstyrelsen	Senast år 2008
14.37 Information sprids till kommunerna om vikten att säkerställa tysta områden i tätorterna.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
14.38 En kartläggning genomförs av bullerfria områden, i synnerhet nära tätorter, och i översiktsplanerna redovisas hur dessa ska skyddas.	Kommunerna	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
14.39 I miljökonsekvensbeskrivningar redovisas och bedöms risken för bullerspridning från exempelvis nya väg- och järnvägssträckor i så kallade bullerfria områden.	Trafikverket	Senast år 2010
Naturgrus 14.40 Insatser vidtas för att bidra till att materialåtervinningsstationer startar på de platser som är lämpliga för ändamålet.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
Energianvändning m.m. i byggnader 14.41 Lägenhetsinnehavare och villaägare får en regelbunden och tät energimätning som är tydlig och som ger direkt positiv återkoppling vid minskad energianvändning.	Energibolagen och fastighetsägarna	Senast år 2010
14.42 Energianalyser av energianvändningen i företaget eller fastigheten görs fortlöpande.	Företag med fler än tio anställda	Senast år 2010
14.43 Ytterligare utbildningsprogram för fastighetsskötare och hyresgäster tas fram och genomförs för ökad kunskap om energianvändning, effektivisering och skötsel.	Näringslivet, kommunerna och övriga offentliga sektorn	Senast år 2010
Avfall 14.44 Insatser vidtas för att bidra till att minska den totala mängden avfall och minska dess farlighet.	Producenterna, hushållen, handeln och verksamhetsutövare	Löpande
14.45 En mer fastighetsnära insamling av farligt avfall införs.	Handeln och kommunerna	Senast år 2010
14.46 Omställningen från deponering till behandling, återvinning (inklusive biologisk behandling) och förbränning med energiotvinning intensifieras ytterligare.	Kommunerna, avfallsbolagen och deponiägarna	Senast år 2010
14.47 Vid upphandling och inköp införs krav på återanvänt eller återvunnet material för att lättare få avsättning för återvunna material.	Kommunerna och beställarna	Löpande
14.48 Avfallsinsamlingen och behandlingen styrs över till system med separat hantering av bland annat organiskt avfall.	Kommunerna och livsmedelsindustrierna	Senast år 2010
14.49 Tillräcklig behandlingskapacitet skapas för biologiskt material.	Kommunerna och verksamhetsutövarna	Senast år 2010
Inomhusmiljö 14.50 En översiktlig kartläggning av inomhusmiljöproblemen i länet genomförs.	Länsstyrelsen med hjälp av kommunerna	Senast år 2010
14.51 Kunskapen om energieffektivisering inom olika yrkesgrupper ökar.	Bygg- och fastighetssektorn med hjälp av exempelvis Centrum för energi och inneklimat	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
14.52 Uppföljning görs av att obligatorisk kontroll av ventilationssystem (OVK) genomförs av fastighetsägare. Kontrollen av ventilations- och energioptimering vid nybyggnad skärps.	Kommunerna	Senast år 2010
14.53 Produkter som används vid byggande och förvaltning ska inte innehålla ämnen som påverkar människan och miljön negativt.	Fastighetsägarna med hjälp av myndigheterna och kommunerna	Senast år 2010
Radon		
14.54 Radonförhållandena vid försäljning av fastighet deklarerar.	Fastighetsägarna	Löpande
14.55 Mätning av radonhalter utförs i samband med nyproduktion på normal- och högriskområden.	Kommunerna och fastighetsägarna	Löpande
14.56 En uppdatering av radonriskkartan genomförs.	Länsstyrelsen och kommunerna	Senast år 2010

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystem samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Åtgärd	Aktörer	År
Förändring och uppsplittring av livsmiljöer		
16.1 Hur dagens regelverk för EU:s miljöersättningar påverkar möjligheten att nå miljökvalitetsmålen ska beskrivas, konkreta förslag på förändringar och nya ersättningsformer som gynnar biologisk mångfald i Skåne ska tas fram och en skrivelse om detta ska skickas till Jordbruksverket och Jordbruksdepartementet.	Länsstyrelsen i samarbete med LRF	Senast år 2010
16.2 Brukare skall uppmuntras till att lämna röjningsrester som faunadepåer i odlingslandskapet inom regelverket för EU:s miljöersättning.	Länsstyrelsen	Senast år 2009
16.3 Förslag ska ges på hur EU:s miljöersättning skulle kunna innefatta stöd till betad lövskog och hur det skulle påverka möjligheten att nå miljökvalitetsmålet "Ett rikt växt- och djurliv", samt tas med i skrivelsen till Jordbruksverket och Jordbruksdepartementet inom åtgärd 1 ovan.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
16.4 En samlad, tydlig och enkel information om ekonomiskt stöd till anläggning och restaurering av olika ekosystem och livsmiljöer ska läggas på extern webbplats, där det tydligt framgår hur man ansöker om och redovisar ett stöd.	Länsstyrelsen i samarbete med Skogsstyrelsen, Region Skåne och kommuner	Senast år 2011

Åtgärd	Aktörer	År
16.5 Förändra rutinerna vid arbete med handläggning och uppföljning av avverkningsärenden för att erhålla en ökad kvalitet vid urvalet av de objekt som fältbesöks, en förbättrad dokumentation och rådgivning till fastighetsägare och ombud.	Skogsstyrelsen i samarbete med skogsnäringen	Senast år 2010
16.6 Medel till forn- och landskapsvården ska bibehållas på minst 2007 års nivå, vad gäller antal vårdade objekt och antal vårdavtal, och minst två projekt där arbetssätt och finansiering utvecklas för att kombinera kulturmiljö- och naturvård ska genomföras.	Länsstyrelsen	Senast år 2011
16.7 Markskötseln i kulturresevatet Örnans bibehålls, fram till 2010, på samma nivå som år 2007 vad beträffar antal genomförda åtgärder knutna till skötselplanen.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
16.8 Beslut ska tas som gynnar bibehållen grusgångsskötsel, stenkonstruktioner, bibehållande av inhemska trädslag samt bevarande av befintliga äldre träd och buskar i tillståndsprövning av 3 och 4 kap KML (lag om kulturminnen) rörande parker, trädgårdar och kyrkogårdar.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
16.9 Redan pågående naturvårdsanpassad skötsel av slänter längs vägar och banvallar ska prioriteras och utvecklas, samt att naturvårdsanpassad skötsel längs vägar och järnvägar ska införas där det idag inte tillämpas.	Trafikverket i samarbete med kommunerna	Senast år 2011
Torrläggning av landskapet		
16.10 Den lägsta höjden där man får bygga ska anpassas till beräknade höglöden, som till exempel kan tänkas uppkomma till följd av klimatförändringar.	Kommuner och Trafikverket i samarbete med Länsstyrelsen	Senast år 2010
Nyttjande av biologiska resurser		
16.11 Kvalitetssäkringen av system för ursprungsmärkning av fisk ska utvecklas, förbättras och ökas och märkningen ska kommuniceras mer intensivt till alla konsumentled. En skrivelse om detta ska skickas till Fiskeriverket, Livsmedelsverket och aktuella departement.	Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) i samarbete med Länsstyrelsen och kommuner	Senast år 2011
16.12 En beskrivning av hur en övergång från dagens kvotsystem till en gemensam så kallad effortreglering inom yrkesfisket påverkar miljökvalitetsmålet ska göras. En skrivelse om detta ska skickas till aktuellt departement.	Sveriges Fiskares Riksförbund i samarbete med Fiskeriverket och Länsstyrelsen	Senast år 2010
16.13 Förslag på en utredning om effekterna av att införa individuell andelstilldelning för torskfiskare ska läggas fram till aktuellt departement.	Länsstyrelsen i samarbete med Sveriges Fiskares Riksförbund och Fiskeriverket	Senast år 2010

Åtgärd	Aktörer	År
Introduktion av främmande arter och populationer		
16.14 Den nationella strategin och handlingsplanen för främmande arter och genotyper som Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ta fram ska regionaliseras.	Länsstyrelsen i samarbete med vattenorganisationer	Senast år 2011
Tillförsel av närings- och bekämpningsmedel		
16.15 En "pilotskola" i varje kommun serverar mat enligt "Ät S:M:A:R:T-konceptet" (Konsumentverket, 2008), där maten till 75 % består av ekologiskt hållbara livsmedel och icke hotade fiskarter, andelen vegetabilier motsvarar en vegetarisk dag per vecka och denna skola har ett utbildnings- och inspirationspaket att erbjuda övriga skolor.	Kommunerna i samarbete med Ekologiskt Marknadscentrum	Senast år 2011
16.16 Arbete ska göras för att öka omläggning till certifierad ekologisk produktion, att öka tillgängligheten av ekologiskt hållbara produkter och att information ska ges i utökad omfattning till producenter och leverantörer om att det finns köpare.	Ekologiskt Marknads Centrum (EMC) i samarbete med kommunerna, Länsstyrelsen, Hushållningssällskapet, LRF och Skånesemin	Senast år 2010
Planeringsunderlag		
16.17 I planeringsunderlag för biologisk mångfald ska befintliga värdekärnor och spridningskorridorer för organismgrupper i det skånska landskapet pekas ut, bristanalyser av värdekärnor och spridningskorridorer göras och barriärer i landskapet pekas ut.	Länsstyrelsen i samarbete med Skogsstyrelsen, Region Skåne, Trafikverket och kommuner	Senast år 2012
16.18 En databaserad checklista ska arbetas fram för biologisk mångfald och hållbart nyttjande i Skåne, samt föreslå i en skrivelse Naturvårdsverket att en nationell lista tas fram.	Länsstyrelsen i samarbete med kommuner och övriga statliga myndigheter	Senast år 2011
16.19 En gemensam naturvårdsstrategi inom den regionala naturvården ska läggas upp, där naturvården utgör en grund för regional utveckling.	Länsstyrelsen i samarbete med kommunerna, övriga statliga myndigheter och intresserade organisationer	Senast år 2011
16.20 Aktörer som påverkar biologisk mångfald antar en åtagandepolicy, som syftar till att lyfta fram hur verksamheten kan medverka till att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden.	Kommunerna och statliga myndigheter senast år 2012 samt övriga organisationer	Senast år 2013
16.21 En vägledning för landskapsekologisk planering ska tas fram och denna ska sedan samordnas med checklistan för biologisk mångfald.	Länsstyrelsen i samarbete med kommuner och Skogsstyrelse	Senast år 2011
16.22 Rutiner och arbetssätt ska införas som syftar till att stärka möjligheterna till lokal dialog på myndigheter som arbetar med biologisk mångfald och olika myndigheters arbete ska samordnas utifrån brukares perspektiv.	Länsstyrelsen i samarbete med skogsstyrelsen och kommuner	Senast år 2011

Åtgärd	Aktörer	År
16.23 En regionalisering av och en regional prioritering ska göras utifrån förslag till nationellt handlingsprogram för genetisk mångfald (till viss del även för genmodifierade organismer, GMO) som ligger hos miljödepartementet.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
Informationsspridning		
16.24 Befintliga goda exempel på naturvårdssatsningar ska sammanställas och kommuniceras.	Länsstyrelsen i samarbete med kommuner, skogsstyrelsen, jord- och skogsbruksnäring	Senast år 2011
16.25 Konventionellt brukade försöksgårdar ska utvecklas, typ "Hope Farm".	Hushållningssällskapet i samarbete med brukare och Lunds Universitet	Senast år 2016
16.26 Modellområden ska utvecklas, typ "Model Forest".	LRF i samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp	Senast år 2013
16.27 Grundskolor ska etablera undersökningsområden.	Kommunerna i samarbete med Region Skåne och ideella föreningar	Senast år 2013
16.28 Kommunala hotade arter eller livsmiljöer som med fördel kan omfattas av ett Åtgärdsprogram ska utses och ett kommunalt arbete med dessa så kallade "ansvarsarter" ska utvecklas.	Länsstyrelsen i samarbete med kommuner och ideella föreningar	Senast år 2011
16.29 Resultat från polytax ska återkopplas till det skogliga sektorsrådet, virkesuppköpare och maskinentreprenörer i större omfattning.	Skogsstyrelsen i samarbete med skogsnäringen	Senast år 2010
Tillämpning av lagstiftning		
16.30 Förändringar av tillämpningen av kriterier i förordningen för miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) i Miljöbalken (MB) ska föreslås, så att tillämpningen leder till en ökad hänsyn till miljökvalitetsmålet "Ett rikt växt- och djurliv" och till artskyddsförordningen vid miljöbedömningar av fysiska planer. En skrivelse om detta ska skickas till aktuella departement och statliga verk.	Länsstyrelsen i samarbete med intresserade kommuner	Senast år 2011
Uppföljning		
16.31 En lista över nationellt rödlistade arter som förekommer i Skåne ska göras.	Länsstyrelsen	Senast år 2010
16.32 Uppföljning av åtgärderna ska samordnas med befintliga kontrollsystem.	Länsstyrelsen i samarbete med Skogsstyrelsen och kommuner	Senast år 2016

Upphandling - övergripande åtgärd

Åtgärd

17.1 Konkreta, mätbara och tidsatta mål ska sättas i de egna ledningssystemen för den offentliga konsumtionen. Detta ska administreras via offentlig upphandling. Exempel på lämpliga målsättningar finns under kapitlet om offentlig upphandling i Länsstyrelsens klimat- och energistrategi för Skåne.

Aktörer

Kommunerna och andra offentliga verksamheter

År

Senast år 2010

Östra Boulevarden 62 A, 291 86 Kristianstad
Kungsgatan 13, 205 15 Malmö
Tel 044/040-25 20 00, Fax 044/040-25 21 10
Epost skane@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/skane

www.lansstyrelsen.se/skane